

Gemensamma grunder ► **Arbetssätt**

Aktörsgemensamt arbete

Organisering och roller

Myndigheten
för civilt försvar

Aktörsgemensamt arbete – Organisering och roller

Myndigheten för civilt försvar
651 81 Karlstad

Foto omslag: Melker Dahlstrand
Produktion: Advant

Publikationsnummer: MCF0046 – februari 2026
ISBN-nummer: 978-91-7927-707-9
Tidigare utgiven: MSB2483 – november 2024

Dokumentet är ett resultat av ett utvecklingsarbete inom projektet
Gemensamma grunder vidareutveckling, GGV, 2022–2024.

Innehåll

1. Inledning	5
2. Organisering av det aktörsgemensamma arbetet	8
2.1 Inriktnings- och samordningsfunktion	8
2.2 Aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd	9
3. Roller i det aktörsgemensamma arbetet	12
3.1 Inriktnings- och samordningskontakt	12
3.2 Sammankallande aktör för det aktörsgemensamma arbetet	13
3.3 Samverkansledare för det aktörsgemensamma arbetet	14
3.4 Samverkansdeltagare	15

Kapitel 1

Inledning

1. Inledning

Det aktörsgemensamma arbetet inför och under samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap kan genomföras med stöd av **Process för aktörsgemensam inriktning och samordning**. Läs mer om den i dokumentet Aktörsgemensamt arbete – Process för aktörsgemensam inriktning och samordning, som finns på nivån arbetssätt i Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan. Det kan vara ett fåtal aktörer eller ett stort antal aktörer som deltar i arbetet. Händelsens komplexitet eller andra omständigheter avgör om det finns behov av extra resurser och stöd. Här beskrivs hur det aktörsgemensamma arbetet kan organiseras och vilka roller som kan komma att bli aktuella.

Det här dokumentet är en del av Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan och finns publicerat under nivån Arbetssätt i ramverket. Det kan gärna läsas tillsammans med publikationen Aktörsgemensamt arbete – Process för aktörsgemensam inriktning och samordning under nivån Arbetssätt i ramverket.

Aktörsgemensamt arbete - Organisering och roller kan användas inför och under samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap.

De aktörsgemensamma arbetssätten och förhållningssätten som stödjer inriktning och samordning bör vara så lika som möjligt vid alla typer av samhällsstörningar, i fredstid och under höjd beredskap. Arbetssätten ska dock vara anpassningsbara och kunna möta högt ställda krav på exempelvis proaktivitet, operativt tempo, beslutsfattande, informationsdelning, sekretess och kris-kommunikation. De bör dessutom vara väl kända och övade av både ordinarie personal och ersättare.

Dagens komplexa samhälle gör det svårt att förutsäga vem vi ska jobba tillsammans med i morgondagens samhällsstörning. Det är därför viktigt att vi, i den mån det är möjligt, arbetar likartat i det aktörsgemensamma oavsett civilområde, län, beredskapssektor, kommun, region, näringsliv, frivilligorganisation, trossamfund eller nivå i samhället.

Aktörsgemensam hantering initieras när behov uppstår, det vill säga när flera aktörer berörs av en samhällsstörning och det kan finnas behov av att åstadkomma samordning av åtgärder, resurser och kommunikation. Samtliga aktörer kan påkalla behovet av en aktörsgemensam hantering. Här är det viktigt med ett proaktivt förhållningssätt; det är bättre att påkalla behovet en gång för mycket än en gång för lite och att göra det så tidigt som möjligt när man ser behov av gemensam hantering.

Efter att berörda aktörer har bedömt behovet och händelsens karaktär kallar den sammankallande aktören till samverkan. Sammankallande aktör beskrivs närmare under avsnitt 3.2. Inbjudan bör ske enligt i förväg uppgjorda rutiner. I samråd med berörda aktörer avgörs vilka övriga aktörer som bör delta. I samband med att den sammankallande aktören bjuder in till samverkan bör det inledande syftet med det aktörsgemensamma arbetet och vilka frågeställningar som ska diskuteras tydligt framgå. På så vis får representanterna möjlighet att förbereda sitt deltagande på bästa sätt. En eller flera utsedda representanter deltar från respektive aktör och arbetet sker med hjälp av **Process för aktörsgemensam inriktning och samordning**.

Nedan beskrivs den organisering och de nyckelroller som kan komma att bli aktuella i det aktörsgemensamma arbetet. Beskrivningen riktar sig till samtliga beredskapsaktörer som kan komma att bli delaktiga i hantering av samhällsstörningar.

Kapitel 2

Organisering av det aktörsgemensamma arbetet

2. Organisering av det aktörsgemensamma arbetet

2.1 Inriktnings- och samordningsfunktion

Det aktörsgemensamma arbetet sker i en grupp aktörer som har satts samman i syfte att komma överens om hur en nära förestående eller inträffad samhällsstörning ska hanteras gemensamt. Detta är vad som kallas för en inriktnings- och samordningsfunktion, ISF, men det kan i praktiken också ha många andra namn.

Vid en befarad eller pågående samhällsstörning är det viktigt att alla aktörer redan vid svaga signaler agerar proaktivt och vidtar egna och aktörsgemensamma åtgärder. Alla aktörer kan lyfta och poängtera behovet av aktörsgemensamt arbete.

Arbetet kan genomföras av ett fåtal personer eller, när samhällsstörningens komplexitet eller omfattning kräver det, av ett stort antal personer. Organiseringen av det aktörsgemensamma arbetet kan anta olika former. Det kan vara olika möten, fysiska eller digitala, mellan aktörer. Det kan också vara i form av arbete som sker mellan eller parallellt med möten.

Figur 1. Inriktnings- och samordningsfunktion

Inom en och samma samhällsstörning kan det aktörsgemensamma arbetet bedrivas både på olika nivåer och även avse olika frågor eller problemområden. Det innebär i praktiken att flera aktörsgemensamma hanteringar kan pågå parallellt. Om så är fallet är det viktigt med koordinering och informationsutbyte nivåerna emellan så att inget faller mellan stolarna.

I det aktörsgemensamma arbetet ska aktörerna, med **Process för aktörsgemensam inriktning och samordning** som stöd, bidra till att hantera samhällsstörningar genom att avväga eller prioritera åtgärder och resurser till de mest angelägna behoven.

Definition av inriktnings- och samordningsfunktion: En grupp aktörer som har satts samman i syfte att komma överens om hur en nära förestående eller inträffad samhällsstörning ska hanteras gemensamt.

2.2 Aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd

Vid behov kan det sättas in ytterligare resurser för att stödja det aktörsgemensamma arbetet. Ett **aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd**, oavsett hur det organiseras, handlar om att säkerställa att det aktörsgemensamma perspektivet är i fokus för de analyser och underlag som tas fram vid hanteringen av en händelse. Det skulle exempelvis kunna handla om att ta fram samlad lägesbild eller förslag på gemensam målbild.

Beroende på vad stödet ska bistå med kan arbetet ske genom tidsbegränsade insatser eller genom kontinuerligt arbete genom såväl digitala som fysiska former. Det kan finnas ett eller flera stöd samtidigt vid hanteringen av en händelse.

Figur 2. Aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd

Organiseringen av stödet kan ske genom att använda samverkanstrukturer såsom samverkansmöten för att genomföra de aktörsgemensamma analyserna. Stödet kan även utgöra en integrerad del av den sammankallade aktörens interna ledningsstöd eller utgöra en egen analysfunktion som vid behov kan organiseras i en stab. Om stödet fysiskt sammankallas så ansvarar den sammankallande aktören för att det finns organisatoriska, personella och tekniska förutsättningar för arbetet.

Figur 3. Koordinator för aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd

Det aktörsgemensamma stödet kan bestå av allt från en enskild person till flera personer från olika aktörer. Bemanningen av stödet kan ske dynamiskt eller utgå från en förberedd uppstartsbemanning. I uppstartsbemanningen kan exempelvis deltagare från den sammankallande aktören och/eller andra aktörer ingå. Bemanningen kan sedan anpassas för att exempelvis säkerställa ämneskunskap utifrån den specifika händelsen och omfattningen av behoven. Vid behov kan det aktörsgemensamma analys- och beslutsstödet ledas av en **koordinator**.

Kapitel 3

Roller i det aktörs- gemensamma arbetet

3. Roller i det aktörs-gemensamma arbetet

3.1 Inriktnings- och samordningskontakt

Varje aktör i beredskapssystemet bör ha en kontaktpunkt för att öka tillgängligheten samt tydliggöra och underlätta kontakter med andra aktörer. **Inriktnings- och samordningskontakten, ISK**, är den primära kontaktvägen in i en organisation inför och vid samhällsstörningar.

Figur 4. Inriktnings- och samordningskontakt

Kontaktpunkten tar emot och förmedlar larm eller annan information vid en inträffad eller befarad samhällsstörning. Det kan vara en funktion som redan finns, till exempel genom tjänsteperson i beredskap (TiB), men det kan också vara en mindre formell roll. Kontaktpunkten ser till att rätt mottagare nås i den egna organisationen och upprätthåller initialt kontakter med andra aktörer. Varje aktör avgör vilka eventuella ytterligare uppgifter och befogenheter som kontaktpunkten har, exempelvis att sammankalla en egen ledningsorganisation.

En inriktnings- och samordningskontakt bör:

- bedriva omvärldsbevakning utifrån organisationens ansvarsområde
- vara tillgänglig och lätt att kontakta för andra aktörer
- se till att rätt mottagare nås i den egna organisationen
- kunna initiera och delta i aktörsgemensam samverkan
- kunna medverka till en initial bedömning av händelser och bedöma vilka aktörer som berörs
- ha ett tydligt ansvar med befogenhet att vidta åtgärder i enlighet med sin egen organisations uppdrag.

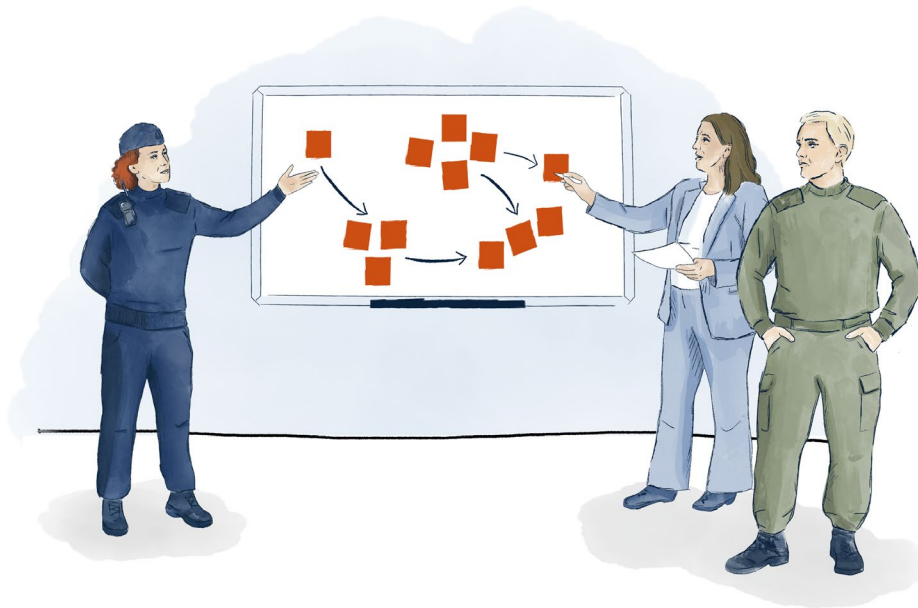
3.2 Sammankallande aktör för det aktörsgemensamma arbetet

För att driva och genomföra det aktörsgemensamma arbetet behövs en **sammankallande aktör**. Den sammankallande aktören har rollen att skapa förutsättningar för alla de inblandade aktörerna att uppnå en ändamålsenlig och effektiv aktörsgemensam hantering av en samhällsstörning. Den sammankallande aktören har ett ansvar att koordinera och driva det aktörsgemensamma arbetet framåt. Geografiskt områdesansvariga aktörer och sektorsansvariga myndigheter har ett ansvar att agera som sammankallande aktör vid en samhällsstörning. Myndigheten för civilt försvar har ett särskilt ansvar som sammankallande aktör på central nivå.

Den sammankallande aktören kan arbeta på flera olika sätt för att uppnå resultat, till exempel genom att:

- skapa struktur och tillvägagångssätt för det aktörsgemensamma arbetet genom att arbeta i enlighet med Processen för aktörsgemensam inriktning och samordning
- utse samverkansledare för det aktörsgemensamma arbetet
- formulera ett tydligt syfte med samverkan
- ta fram agenda
- leda arbetet med att ta fram samlad lägesbild
- leda arbetet för att vid behov ta fram aktörsgemensam målbild
- initiera ett aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd som bidrar med analyser och underlag och vid behov, utse en koordinator för analys- och beslutsstödet för att hålla samman arbetet
- säkerställa att arbetet dokumenteras.

Figur 5. Sammankallande aktör

3.3 Samverkansledare för det aktörsgemensamma arbetet

Rollen som **samverkansledare för det aktörsgemensamma arbetet** i samband med en samhällsstörning innebär ett uppdrag att driva det gemensamma arbetet framåt mot inriktning och samordning. Samverkansledaren ska säkerställa att arbetet präglas av förhållningssätt såsom helhetssyn, perspektivförståelse och medvetet beslutsfattande. Det betyder i praktiken att samverkansledaren ska se till att aktörerna får möjlighet till konstruktivt aktörsgemensamt agerande.

Det kan vara att få aktörerna att komma överens eller driva fram gemensamma prioriteringar till exempel genom en inriktnings- och samordningsfunktion. De deltagande aktörerna har dock fortfarande ett gemensamt ansvar för hanteringen av en samhällsstörning.

Rollen som samverkansledare vid en aktörsgemensam hantering ställer betydande krav på professionalism. Samverkansledaren behöver vara en god förhandlare och ha förmåga att agera konfliktlösare. Rollen kräver därför god kunskap om svensk förvaltning, roller och ansvar inom beredskapssystemet, goda ledaregenskaper och förmåga att skapa förtroende. Sammankallande aktörer behöver ha utpekade, utbildade, tränade och övade personer som kan agera i rollen som samverkansledare.

Figur 6. Samverkansledare

Under en samhällsstörning kan mer än en person agera som samverkansledare men rollen kan bara innehas av en person vid varje enskilt tillfälle. Det betyder att det alltid endast finns en samverkansledare vid genomförande av aktörsgemensamma avstämmningar, samlingar och möten men att det är möjligt att över tid växla mellan olika personer för att fördela arbetsbelastningen och säkerställa uthållighet. Av samma skäl är det också möjligt att en person som agerar i rollen som samverkansledare kommer från en annan aktör än den sammankallande.

Samverkansledarens uppdrag är knutet till den aktörsgemensamma hanteringen. Därför bör personen som agerar i rollen som samverkansledare inte samtidigt representera den aktör hen kommer ifrån. Den egna aktören företräds istället av andra personer än samverkansledaren.

Samverkansledare kan i olika organisationer ha andra namn eller benämningar.

3.4 Samverkansdeltagare

Samverkansdeltagare i det aktörsgemensamma arbetet har i uppdrag att bidra med sin organisations kunskap och perspektiv i arbetet. Beroende på vilka frågor som ska hanteras kan representationen skifta över tid och ibland utgöras av flera individer med olika kompetenser från samma aktör. Det är viktigt att den sammankallande aktören i kallelser och inbjudningar är tydlig med vad arbetet ska syfta till så att respektive aktör har möjlighet att utse lämplig representant. Beroende på vad syftet är kan det vara personer på till exempel handläggarnivå eller på olika chefsnivåer.

Om aktörerna ska komma överens om svåra prioriteringar som exempelvis är förenade med stora kostnader kan den sammankallande aktören behöva ge representanterna möjlighet till intern förankring i enlighet med respektive organisations beslutsordning. Det kan exempelvis vara att det ges möjlighet att stämma av med ansvarig chef.

Samverkansdeltagarna har två intressen att ta hänsyn till. Dels den egna organisationens dels aktörskollektivets. Ibland sammanfaller dessa två intressen och ibland gör de det inte. Samtidigt läggs stor vikt vid helhetssyn och att samhällets samlade resurser ska användas så effektivt som möjligt. Det gör att samverkansdeltagarna också ska beakta vad som är bäst för helheten och inte bara vad som är bäst för den egna organisationen.

Figur 7. Samverkansdeltagare

En effektiv hantering av en samhällsstörning underlättas om de inblandade aktörerna känner varandra, har tillit till och förstår sin egen organisations och andra aktörers roller, mandat och språkbruk. Utbildning, övning, träning och nätverk är förutsättningar för att öka förståelsen för varandra och hitta de mest ändamålsenliga samverkansformerna.

Se tillhörande stödmaterial under nivån checklistor och mallar i Gemensamma grunder – ramverket för ledning och samverkan

- Rollkort inriktnings- och samordningskontakt
- Rollkort samverkansledare
- Rollkort samverkansdeltagare
- Rollkort koordinatör för aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd

Vill du läsa mer?

MCF (2026) Aktörsgemensamt arbete – Process för aktörsgemensam inriktning och samordning. Myndigheten för civilt försvar. Publikationsnummer: MCF0053. ISBN-nummer: 978-91-7927-712-3.

MSB (2018). Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Publikationsnummer: MSB777. ISBN-nummer: 978-91-7383-884-9.

MSB (2013). Samverkanskonferenser – Råd och rekommendationer till dig som leder eller deltar i samverkanskonferenser. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Publikationsnummer: MSB589. ISBN-nummer: 978-91-7383-367-7.

**Myndigheten
för civilt försvar**